

Kliimaministri 17. augusti 2023. a määruse nr 46 „Kaugküttesüsteemide investeeringute toetuse andmise tingimused ja kord“ muutmise eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1 Sisukokkuvõte

Määruse muudatused on seotud kliimaministri 17. augusti 2023. a määruse nr 46 „Kaugküttesüsteemide investeeringute toetuse andmise tingimused ja kord“ (edaspidi *määrus*) rakendamisel on selgunud, et õigusselguse tagamiseks on vajalik täpsustada määruse sõnastust. Peamine sisuline muudatus on toetus väiksema tootmismahuga võrgupiirkondadele. Kuna sellistes piirkondades on ehituse ühikhind kõrgem kui suure tootmismahuga võrgupiirkondades, tuleb toetusmäära suurendada. Selleks, et enne investeerimisotsuse tegemisel lähtutaks parimatest teadmistest, lisatakse tingimus, et maksimaalne soojusmajanduse arengukava vanus on kolm aastat.

1.2 Eelnõu ettevalmistaja

Eelnõu on välja töötanud, keeleteoimetuse teinud ning seletuskirja koostanud Sihtasutuse Keskkonnainvesteeringute Keskuse (edaspidi *KIK*) energeetika ja liikuvuse valdkonnajuht Kristjan Kalda (tel: 5880 0265, e-post: kristjan.kalda@kik.ee), KIKi jurist Silver Nittim (tel: 58 800 218, e-post: silver.nittim@kik.ee) ja Kliimaministeeriumi energeetikaosakonna soojus- ja jahutusmajanduse ekspert Aleks Mark (tel: 581 33 042, e-post: aleks.mark@kliimaministeerium.ee). Eelnõu juriidilise ekspertiisi on teinud Kliimaministeeriumi õigusosakonna õigusnõunik Mari-Liis Kupri (tel: 6260717, e-post: mari-liis.kupri@kliimaministeerium.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu § 1 punktiga 1 asendatakse varem kehtinud vähese tähtsusega abi andmise alus kehtiva alusega, milleks on Euroopa Komisjoni määrus (EL) 2023/2831, 13. detsember 2023, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 2023/2831, 15.12.2023, lk 1–12, edaspidi VTA määrus) artikli 1 lõikes 1 sätestatud juhtudel.

Eelnõu § 1 punktiga 2 viiakse sõnastus kooskõlla VTA määrusega. Horisontaalse VTA ülemmäär tõusis 300 000 euronit ettevõtja kohta kolme aasta jooksul. Kui eelmise VTA määruse puhul kehtis VTA ülemmäär kolme majandusaasta (jooksev ja kaks eelmist) kohta, siis alates 1. jaanuarist 2024 kehtib ülemmäär kolme aasta kohta ehk ülemmäära arvestatakse jooksvalt (abi andmise kuupäevast kolm aastat tagasi).

Eelnõu § 1 punktiga 3 määratakse renoveeritava soojuse tootmise seadme maksimaalseks võimsuseks 1 megavatt ning soojuse tootmise seade peab asuma võrgupiirkonnas, mille taotluse esitamisele eelnenud kalendriaasta tootmismahud on kuni 2500 megavatt tundi. Sellisele tootmismahu piirväärtusele vastavad võrgupiirkondi on Konkurentsiameti andmetel üle kaheksakümne. Kaugkütte võrgu toodetud soojuse mahud on esitatud Keskkonnaotsuste

infosüsteemis¹. Arvestades väikese summalist meetme eelarve vaba jääki, milleks on 3 707 000 eurot seisuga 21.01.2025 aastal (summa võib muutuda sõltuvalt varem rahastatud projektide elluviimisest), siis on vajalik suunata toetus väiksematele võrgupiirkondadele. Soojuse tootmise seadme võimsuse ja tootmismahu lagi on seatud, sest nendele tingimustele vastavates võrgupiirkondades on suurematega võrreldes keeruline teha investeringuid ilma märkimisväärse hinnatõusuta. Nendes piirkondades on tihtipeale energiavaesuse oht suurem ja seega aitab toetuse suunamine väikese tootmismahuga piirkondadele leevendada kaugkütte hinna mõju kohalike elanike toimetulekule. 1 megavati suurune võimsuspiirang vähendab tootmisseadme üledimensioneerimise ohtu. Konkreetsed piirangute väärtused on valitud Konkurentsiameti andmete põhjal. Tootmismah 2500 megavatt tundi ja võimsus kuni 1 megavatt tähendab ideaalses olukorras keskmiselt 2500 töötundi aastas. Seega 1-megavatisel võimsusega tootmiseseade katab suures osas sellise võrgupiirkonna soojusnõudluse külmal ajal. Võimalik, et tipukoormuse katmiseks jääb puudu ning vajalik tipu/reservkatla olemasolu. Õige suurusega katel on võimeline töötama ka suveperioodil. Üledimensioneeritud katel suvel ei töötaks või teeks seda ebaefektiivselt.

Eelnõu § 1 punktiga 4 seatakse maksimaalseks soojusmajanduse arengukava vanuseks 3 aastat taotluse esitamise hetke seisuga. 2023. aastal läbi viidud esimene taotlusvoor näitas, et suurem osa soojusmajanduse arengukavasid on kinnitatud aastatel 2016-2018 ning uuendatud neid ei ole. Sellistel juhtudel on olulise taotluse lisa andmed vananenud ja ei vasta tegelikule olukorrale ning vajadustele. Soojusmajanduse arengukava sisaldab endas soojuse tootmise ja jaotamise alternatiivide võrdlust ning valitud lahenduse majandusliku tasuvuse analüüsi. Seetõttu on oluline, et arengukava oleks ajakohane. Toetuse taotluses ei ole vaja koostada täiendavaid alternatiivide võrdlusi ega tasuvusanalüüsi, et halduskoormust mitte suurendada. Sellise tingimuse seadmine eeldab võimalike taotlejate varajast teavitust ning piisava, vähemalt kolmekuulise, aja andmist, et koostöös kohaliku omavalitsuse üksusega oleks võimalik soojusmajanduse arengukava uuendada.

Eelnõu § 1 punktiga 5 muudetakse toetuse määrasid megavati kohta ning võimsuse vahemikke. Kehtivas määrase redaktsioonis on eri toetuse määrad soojuse tootmise seadmetele võimsusega kuni 1 megavatt (kuni 400 tuhat eurot megavati kohta) ning suurema võimsusega seadmetele (kuni 300 tuhat eurot megavati kohta). Muudatusega sätestatakse, et toetust antakse kõige rohkem 450 tuhat eurot ühe renoveeritava või uue soojuse tootmise seadme nominaalvõimsuse ühiku kohta megavattides, kui seadme nominaalvõimsus on üle 0,5 megavati. Kuni 0,5 megavatisel võimsusega soojuse tootmise seadme maksimaalne toetus tõuseb megavati kohta 550 tuhande euron. Esimese taotlusvooru otsustega on rahastatud 14 megavati võimsusega soojuse tootmise seadmete ehitamine, seega meetme eesmärgist 21 megavatti on puudu 7 megavatti. Teise taotlusvooru eelarve on vähemalt 3,9 miljonit eurot, seega on võimalik meetme eesmärk täita ka juhul, kui kõik taotlused soovivad 550 tuhat eurot megavati kohta toetust. Jätakuvalt on kehtiv toetuse maksimaalne osakaal 45% abikõlblikust projekti maksumusest. Esimene taotlusvoor näitas, et pigem täitub esimesena võimsuse ühiku kohta antava toetuse summa piirmäär, kui toetuse maksimaalne osakaal abikõlblikust summast. Suurem toetuse summa aitab vähendada tarbijale müüdava soojuse piirhinda.

Eelnõu § 1 punktiga 6 täiendatakse määrust rakendussättega, mille eesmärk on selgelt öelda, et käesolevat määrust kohaldatakse üksnes taotlustele, mis esitati pärast määrase muudatuse jõustumist. Määrus jõustub 1. aprillil 2025. Sättega välistatakse olukord, kus eelneva positiivse rahastusotsuse saanud projekt tuleb suuremat toetuse piirmäära taotlema.

¹ <https://kotkas.envir.ee/>

Eelnõu § 2 sätestab eelnõu jõustumise aja. Eelnõu jõustub 2025. aasta 1. aprillil. Aprillis 2025 planeerib Keskkonnainvesteeringute Keskus avada teise taotlusvooru, mille jaoks rakendatakse käesoleva määrusega tehtud muudatusi.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Määruse eelnõu on kooskõlas järgmiste Euroopa Liidu määrustega:

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega² (EL) 2021/1060, 24. juuni 2021, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid.

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega³ (EL) 2021/1058, 24. juuni 2021, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi.

4. Määruse mõjud

Muudatused avaldavad positiivset mõju rahastusvahendite kasutamisele ning meetme eesmärkide saavutamisele. Eelmise VTA määruse alusel oli võimalik toetust anda kuni 30.06.2024. Muudatusega viiakse määrus kooskõlla VTA määrusega selleks, et ka edaspidi oleks toetust võimalik anda toetust VTA määruse alusel. Hetkel pole taotlusvoor avatud, peale määruse muutmist avatavale taotlusvoorule kehtib juba uus VTA piirmäär taotlusvoorustulgemiseni.

Muudatusega ei kaasne muid mõjusid.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Perioodil 2021–2027 on kaugküttesektorisse rakenduskava prioriteedi „Rohelisem Eesti” meetme 21.2.1.2 „Primaarenergia tõhusam kasutus ja taastuvenergia osakaalu suurendamine lõpptarbimises EL-i toetuse eelarve on 22 500 000 eurot.

Määruse rakendamisega ei kaasne lisakulusid ega eeldata sellest tulusid. Määrusega muutub VTA alusel väljamakstav toetuse määr, mis suureneb 200 tuhandelt eurolt 300 tuhandele eurole, millel on tõenäoliselt positiivne mõju meetme eesmärkide täitmisele, kuna tekib täiendav huvi toetuse taotlemise vastu.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 2025. aasta 1. aprillil.

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/ALL/?uri=CELEX:32021R1060>

³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/ALL/?uri=CELEX:32021R1058>

7. Eelnõu koostöölastamine

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi EIS kaudu koostöölastamiseks Rahandusministeeriumile.